

vání. Svým konceptem usiluje o znovupromyšlení jinakosti mimo rámec antropologického etnocentrismu a sebestředného individualismu.

Konference byla svým obsahem velmi rozsáhlá a rozmanitá a jednotlivé sekce i jejich tematické bloky se někdy vzájemně překrývaly. Z toho důvodu není možné představit celé spektrum témat a myšlenek, které na konferenci zazněly. Náš výběr je tudíž veden subjektivním zájmem a pozorností, kterou jsme věnovaly zejména sekcím „Cross-Border Networking and Global Civil Society“ a „Transformative Methodologies and Feminist Knowledge Production“.

Základní otázkou první z vybraných sekcí byl vztah feministických teorií a feministického hnutí k současným globálním politickým tendencím. Tematizovány byly mimo jiné genderové aspekty migrace, nadnárodní obchod se ženami a sexuální vykořisťování, možnosti rozvojové spolupráce s ohledem na genderová specifika, ženská práva jako lidská práva či genderové aspekty demokracie a občanství a role nevládních neziskových organizací v procesu rozvoje občanské veřejnosti. Charakteristické bylo překročení hranic národních států ať již prostřednictvím reflexe problémů spojených s migrací či otázek nadnárodní spolupráce a multikulturního charakteru občanství.

Diskusí v této sekci se zúčastnila rovněž Ruth Lister, jejíž plenární přednáška se týkala konceptualizace občanství ve vztahu k odlišnosti a společenské diverzitě. Konceptualizaci občanství charakterizovala jako „neustále trvající proces bez konce“, k jehož uchopení je třeba propojit tento specifický národní koncept s globální chudobou a migrací – politickou i ekonomickou, lidskými právy či ekologickými problémy. Občanství rozložila do několika dimenzí: intimní, lokální, národní, nadnárodní a globální, přičemž na všech těchto úrovních je třeba konceptualizovat formu aktivního občanství odlišně. Své poje-

tí vymezila proti strategickému esencialismu, který může vést k zakonzervování péče jako femininní sféry v rovině intimní či ke konstrukci občanské společnosti jako femininní v opozici proti institucionální politice jako maskulinní sféry v rovině lokální a národní. Další klíčovou otázkou pak pro ni byla současná multikulturní realita, kterou charakterizovala jako „věk migrace“. Pro úspěšné zapojení všech žen do společnosti je proto podle Lister nutné vyřešit zásadní otázky spojené s genderovou organizací práce v souvislosti s migrací žen, často vynucenou jejich neutěšenou ekonomickou situací. Možnost některých žen participovat na životě společnosti je totiž vykoupena vykořisťováním jiných žen zaměstnaných jako pečovatelky v cizích domácnostech, přičemž jim je znemožněno žít ve své vlastní soukromé sféře. Nadnárodní přesuny pečovatelské práce, které Lister pojmenovala jako „globální sítě péče“, spolu s feminizací práce v dislokovaných továrnách se západním kapitálem tak představují zásadní výzvy jak feministické teorie, tak ženského či feministického aktivismu.

Násilí na ženách a obchod se ženami za účelem vykořisťovatelské práce a nucené prostituce je dalším z velkých témat na poli globálního boje za ženská práva. Fenoménem sexuálního vykořisťování v nadnárodních souvislostech se zabývala Magdalena Duarte z University of Coimbra, která identifikovala tři základní překážky úspěšného boje proti obchodování s lidmi. Jednak je to často významně odlišná situace *de iure* a *de facto*, dále pak nerespektování specifčnosti obchodování s lidmi a jeho podřazení pod hlavičku prostituce v legislativách některých států, jichž se tento problém týká. Poslední zásadní překážkou je pak dvousečnost právních opatření, které ve svém důsledku vedou k vyhoštění obětí obchodu s lidmi ze země, což v žádném případě neřeší jejich složitou situaci.

V souvislosti s ženským či feministickým aktivismem a jeho propojením s femi-

nistickými teoriemi a výzkumem byla v sekci týkající se nadnárodního síťování a globální občanské společnosti akcentována potřeba kontextuálního přístupu k popisu a analýze situace žen v jejich odlišnostech a jejich specifických podmínkách. V diskusích byla zdůrazňována potřeba citlivosti k problému mocenské asymetrie vztahů, ekonomické a sociální nespravedlnosti a redefinice vztahu genderové rovnosti a odlišnosti uvnitř feministického diskurzu. Zároveň byla ale zdůrazňována morální povinnost podpořit rozvoj globální občanské společnosti a genderové spravedlnosti právě prostřednictvím vytváření nadnárodních sítí a nadnárodního feministického hnutí. Uvedená sekce byla ale poznamenána absencí několika ohlášených prezentací.

Hlavním tématem druhé z vybraných sekcí bylo kritické zkoumání procesů produkce poznání. Diskuse ohledně současných feministických teorií, metodologií, epistemologií a výzkumů směřovala k transformaci stávajících způsobů vytváření vědecké znalosti směrem k větší interdisciplinaritě a transkulturnímu přístupu. Zdůrazňovala také význam situovanosti produkce poznání v akademické infrastruktuře a materiálních podmínkách badatelek, badatelů a samotných výzkumných procesů a interakcí. Jednotlivé bloky této sekce pokrývaly širokou škálu problémů vztahujících se k produkci poznání – od otázky vztahu teorií, vědních politik a výzkumných praktik, přes diskusi jednotlivých epistemologických teorií až po kritickou reflexi kanonických diskurzů genderových studií.

Za aktuální a inspirující tematický blok v rámci této sekce považujeme tři příspěvky věnované feministickým epistemologiím „po“ éře dekonstrukce, které přednesli Iris van der Tuin z Utrecht University, Mia Liinason z Göteborg University a Michael Goddard z University of Lodz. Každý ze tří příspěvků z různého úhlu zachycoval soudobá teoretická a epistemo-

logická dilemata vznikající v rámci současných feministických diskusí. Příspěvek Iris van der Tuin byl pokusem o uchopení proměn probíhajících na poli feministických teorií a epistemologií. Podle Tuin současné feministické debaty dávají vzniknout novému kánonu – „materialismu třetí vlny“, jenž vyvstává z konfliktu mezi feministickým empiricismem (resp. tradičním realismem) a feministickým postmodernismem (resp. sociálním konstruktivismem). Tento nový myšlenkový proud pak není ani návratem k druhé vlně, ani postfeminismem, nýbrž se vyznačuje přijetím feministických teorií stanoviska, uchopovaných skrze teorie situovanosti, zaměřením pozornosti na občanství, epistemickou a politickou odpovědnost a zdůrazněním významu neesencialisticky konceptualizované materie a materiality těl. Mia Liinason pak poukazovala na další aspekt této „nové situace“, jenž je manifestován skrze současná dilemata epistemologie, metodologie a etiky feministických výzkumů. Zkoumala limity, aplikaci a efektivitu konceptů, jako např. reflexivita či mnohočetnost a vzájemná provázanost strukturujících společenských kategorií (*intersectionality*), jež jsou v rámci feministických výzkumů nahlízené jako nástroj k produkování poznání, které není opresivní, nevytváří neadekvátní reprezentace a nereprodukuje nerovnosti a konflikty přítomné ve stávajícím společenském řádu. Ve svém příspěvku také usilovala o reflexi samotného procesu konstrukce této feministické metodologické mřížky z hlediska vzájemného prolínání vědění, kultur a politik. Příspěvek Michaela Goddarda byl pak příkladem současného myšlení „materialismu třetí vlny“ usilujícího o nové uchopení materiality těl. Goddard pro své úvahy využil současný australský feministický diskurz o tělesnosti, zejména práce Moiry Gatens, ve kterých nachází základy pro „nový typ feminismu tělesnosti“ nenahlízející těla z hlediska jejich uspořádání či struktury, nýbrž z hlediska jejich vzájemných vztahů. Koře-

ny tohoto etologického přístupu k tělesnosti pak identifikoval v myšlení Spinozy a v jeho uchopování těla nikoli jako produktu, ale jako procesu.

Šestý ročník konference evropského genderového výzkumu nabídl řadu inspirativních podnětů a poukázal na výzvy, které stojí před feministickými teoretickými a teoretiky. Téma a diskuse, které na konferenci zazněly, byly především svědectvím heterogenity současných genderových a feministických studií a zároveň potvrzením již zcela explicitně artikulovaného požadavku vnímat gender jako vztahovou analytickou kategorii, která nalézá svůj odraz v sociální skutečnosti v průsečíku s dalšími charakteristikami – třídou, „rasou“, etnicitou, národností, náboženskou příslušností či sexuální orientací. Přestože byla kvalita jednotlivých příspěvků velmi rozdílná, což je do jisté míry cena za tak velký konferenční rozsah, jednalo se bezpochyby o jedno z nejvýznamnějších setkání evropských výzkumníků a výzkumníků z oblasti genderového výzkumu. Výběr místa konání navíc zdůraznil význam diversity přístupů a interpretací vycházejících z různých kultur, zkušeností a vědeckých, sociálně-politických a ekonomických kontextů.

Magdalena Górská, Zuzana Uhlé

Základní informace použité v této zprávě lze nalézt na stránkách konference www.gender2006.pl.

Lokální sport v Evropě Čtvrtá konference Evropské asociace sociologie sportu (EASS)

Münster, 31. května – 3. června 2007

Sport patří k nejdiskutovanějším společenským fenoménům naší doby. Sociologie sportu stojí před úkolem popsat a vysvětlit sociálně a kulturně podmíněné postavení sportu ve společnosti: získat přehled

o bohatém spektru vztahů sportu a společnosti, klást si kritické otázky týkající se jeho soudobého fungování v sociálním životě, zaměřit se na společenské a kulturní kontexty sportu. Jako svébytná – a poměrně mladá – sociologická disciplína se rozvíjí v souběhu s rostoucím významem zejména vrcholového sportu v globalizovaném světě posledních několika desetiletí. V evropském kontextu tento trend reflektoval i vznik Evropské asociace sociologie sportu (EASS) v roce 2002 na ustavující konferenci ve Vídni.

Významný impuls nejen evropské sociologii sportu ze strany EASS je patrný zejména z pohledu badatelské produkce v kontextu posledních tří konferencí tohoto prestižního grémia. Květnové shromáždění v roce 2004 v polském Rzeszowě se neslo v duchu programového tématu „Zapojení sportu do procesu evropských změn“ při aktivní účasti více než šesti desítek odborníků. Jednotlivé tematické bloky tvořila vystoupení na aktuální témata: Sportovní participace v evropských zemích, Sport a násilí, Turistika a sport pro všechny, Muži versus ženy na půdě evropského sportu, Evropské výzkumné projekty na téma sport a sociální problematika, Výuka sociologie sportu. Reprezentativním výstupem vybraných příspěvků z této konference je knižní kolektivní práce dvaceti šesti předních evropských odborníků, zahrnující i příspěvky dvou českých autorů, které se týkají úlohy sportu v kontextu péče o tělesné zdraví (Ludmila Fialová) a fungování sportovní mobility v kontextu měnění se Evropy (Aleš Sekot).

Třetí konference EASS, tematicky zaměřená na problematiku „Mění se úlohy veřejného, občanského a soukromého sektoru ve sportovní kultuře“, se konala počátkem července 2006 ve významném finském pedagogickém a výzkumném středisku – v půvabném univerzitním městě Jyväskylä. Téměř sto dvacet přednesených příspěvků více než naznačilo globální význam této zásadní sociologické události, neboť řada